

1940

Els quaranta

DURANT L'ANY 1942 ES DUEN A TERME REFORMES
D'AMPLIACIÓ DEL DISPENSARI SOCIAL DE L'ASOCIACIÓN
MUTUAL DE SEGUROS LAYETANA PER PODER DONAR
RESPOSTA AL DESENVOLUPAMENT DE LES EMPRESES I LES
NECESSITATS ASSISTENCIALS DELS SEUS TREBALLADORS.

Dècada dels 40 1940-1949

Amb l'arribada de l'any 1940 es crea a Girona la primera sucursal de l'Asociación Mutual de Seguros Layetana. El creixement del nombre d'empreses i treballadors associats en aquesta província fa que el Consell autoritzi el lloguer d'un pis a la ciutat per a l'empleat que s'ha de fer càrrec de l'oficina de la mútua i la seva família. És aquest mateix any que els empresaris del sector de la fusta de la comarca del Bages funden una mútua patronal anomenada Mutua de Patronos del Ramo de la Madera de Manresa y Comarca.

El 7 de desembre de 1940, després d'haver estat molt malmès durant els bombardejors de la Guerra Civil, s'esfondra el Palau dels Marquesos de la Floresta de Tàrrrega. Queda dreta una part important de la seva façana, la qual s'apuntala perquè no s'ensorri. Posteriorment, i per evitar mals majors, es creu oportú enderrocar-la i guardar les nobles pedres al cementiri municipal.

Durant l'any 1942 es duen a terme reformes d'ampliació del dispensari social de l'Asociación Mutual de Seguros Layetana per donar resposta al desenvolupament de les empreses i les necessitats assistencials dels seus treballadors.

L'any següent, el 1943, es produeix la defunció de Frederic Heredia i Valls, fundador de l'Asociación Mutual de Seguros Layetana i membre de la Junta Directiva; el seu germà, Josep Heredia i Valls, en cobreix la vacant en el Consell. Al mateix temps es produeix el nomenament d'Enrique Piñeyro Queralt, Marquès de la Mesa de Asta, com a conseller. L'ara anomenada Mutua Manresana de Seguros Sociales elabora un Reglament de règim intern adaptat al Reglament nacional del treball vigent.

L'Asociación Mutual de Seguros Layetana firma el 19 de juliol de 1944 un Concert amb la Caja Nacional del Seguro de Enfermedad de l'Instituto Nacional de Previsión per a la prestació de l'assegurança obligatòria de malaltia als treballadors de les empreses afiliades. Aquest fet s'origina en la prescripció del Decret de 2 de març i Ordres de 8 de març i 10 de maig. Les noves prestacions que s'han de cobrir condueixen a l'ampliació de les oficines i enceten un període d'obres per adaptar-ne les instal·lacions. Es produeix la defunció de Manuel Casals Moncunill, Director gerent de l'entitat designat com a tal des de la seva fundació; la direcció passa d'aquesta manera a Luís de Plandolit Casamitjana, un dels fundadors de l'entitat. Durant la Junta General celebrada el dia 30 de març es nomena conseller Miguel Alejandro Casas.

El 1945 és un any marcat per la primera representació de l'Asociación Mutual de Seguros Layetana a Madrid, on la Dirección General de Previsión autoritza l'augment de la cobertura geogràfica de gestió de la mútua. La col·laboració amb l'Assegurança Obligatòria de Malaltia, així com la gestió dels accidents de treball, comporta un augment significatiu del col·lectiu assegurat i, consegüentment, del volum de feina. Per poder gestionar amb garanties aquest increment, es celebra una Assemblée General Extraordinària el dia 27 de gener en la qual s'acorda el traspàs dels rams d'incendis, accidents individuals i responsabilitat civil a Layetana S.A. En reunió del Consell el dia 12 de setembre es decideix obrir unes noves dependències de l'Asociación Mutual de Seguros Layetana al carrer Aragó 293 de Barcelona; el consultori i el dispensari fruit d'aquest creixement s'inauguren el dia 11 d'abril de 1946.

També és durant el 1946 que la direcció de Mutua Manresana passa de Josep Pallàs Valls a Josep Calmet Safont, que desenvoluparà una llarga trajectòria en el càrrec.

Per Ordre ministerial del 14 de gener de 1947, les mútues han d'incloure entre les seves prestacions obligatòries de l'assegurança de malaltia la cirurgia general i l'hospitalització quirúrgica, oftalmologia, otorinolaringologia, diagnòstic radiològic, anàlisis clíniques i serveis practicants. La Mutua Manresana de Seguros Sociales ofereix al final d'aquest exercici dades que il·lustren que ofereix, en aquest moment, una cobertura de risc que beneficia 1.452 treballadors.

Durant l'any 1948 es produeix un creixement de l'activitat de l'Asociación Mutual de Seguros Layetana, cosa que condueix l'entitat a adquirir el 30 de desembre uns béns immobles a Barcelona per dur-hi a terme la construcció d'una clínica quirúrgica; a l'edifici i les dependències annexes s'hi inicien importants obres de reforma i adaptació. El 14 de maig s'inaugura la Clínica Layetana, amb serveis de residència, així com un servei permanent d'atenció d'urgències. La seva activitat assoleix un rendiment ple a partir del dia 21 de juliol, un cop acabades definitivament les obres i ja instal·lats el nou mobiliari i material.

PERE OLIVER GASAU

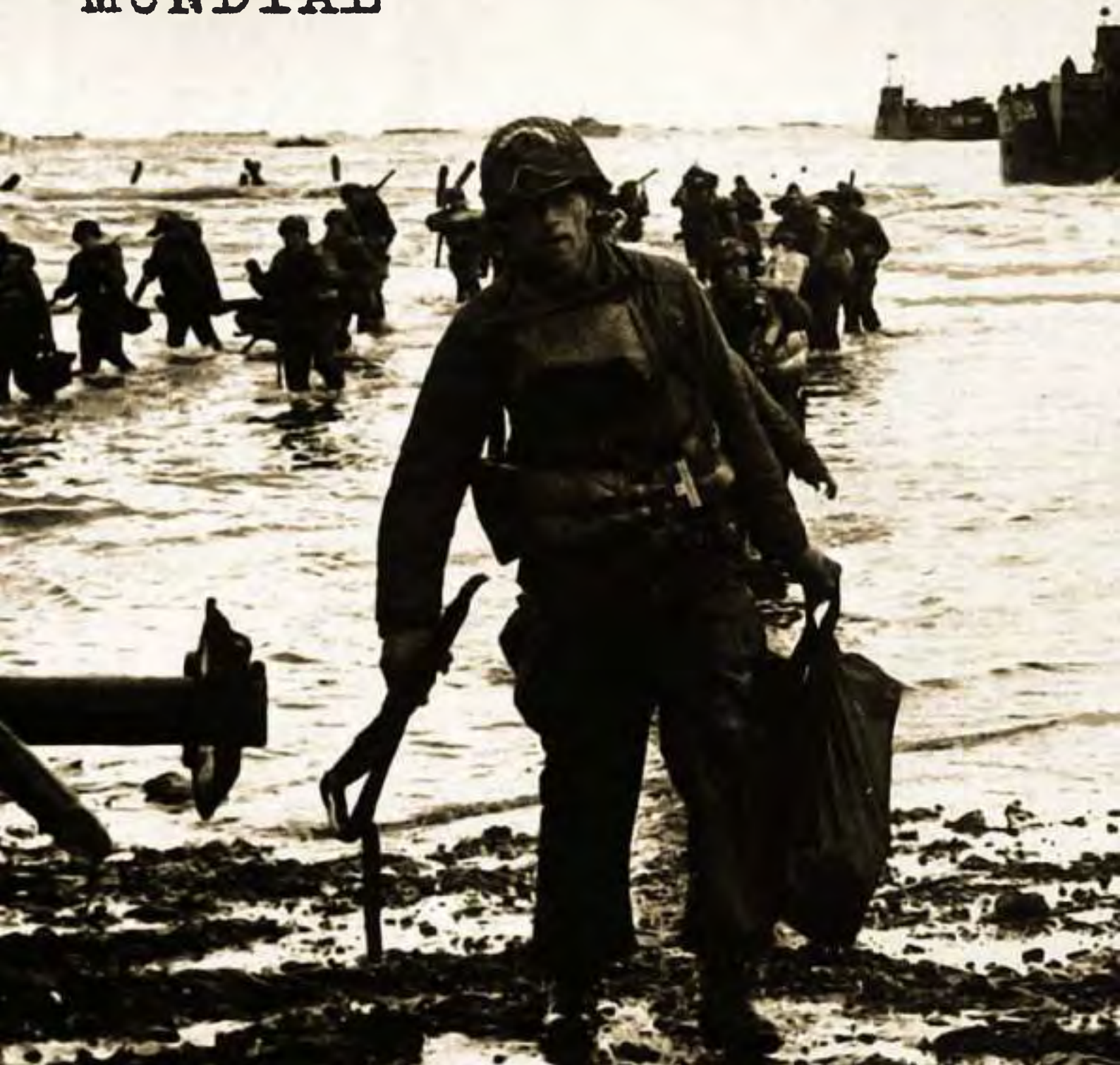
Agent d'assegurances col·laborador
d'Asociación Mutual Layetana

Va entrar en contacte amb l'Asociación Mutual Layetana com a agent d'assegurances, una professió que ja exercia el seu avi l'any 1886. Es va establir a Banyoles l'any 1959 i fou el 1962 quan va entrar a Layetana. Fou en aquella època que va conèixer una de les persones que l'han marcat per la seva qualitat humana i pel seu suport: el senyor Silvano Claramunt. Recorda que en aquells temps veia una mitjana de tres accidents de treball diaris, especialment els relacionats amb l'entrada de partícules estranyes als ulls. Tenia com a clients un seguit d'empreses que tenien una gran activitat i ell duia a terme la gestió completa dels accidents. La creació de les mutualitats de treball l'any 1965 va provocar l'anul·lació de tota la seva cartera d'accidents de treball; la va haver de traspassar ràpidament a l'Asociación Mutual Layetana, que va sumar un total de 1.400 treballadors protegits. Va anar a Madrid juntament amb agents de tot l'estat per protestar per aquesta mesura i va participar, amb més de 5.000 agents, en la reunió de Salamanca en la qual es reivindicava la regularització de la seva activitat professional. Es va mantenir sempre al dia de les modificacions sectorials que es produïen i va formar part de diverses juntes de l'àmbit sectorial. El seu record de Layetana és el d'una entitat ben gestionada, de tarannà familiar i amb una relació amb les empreses molt més personal. Durant els anys que va treballar a l'entitat mai va voler entrar a formar part del vessant directiu, perquè pensava que el seu lloc era prop dels treballadors. Per a ell, el tracte entre les persones de l'entitat i amb els clients era molt humà, amb una predisposició permanent d'ajuda; i encara fa pocs mesos comentava que "aquesta mainada continua fent-ho".

[†] Pere Oliver va morir el 24 de febrer de 2009 als 81 anys.

L'ESTABLIMENT
D'UN NOU ORDRE
MUNDIAL

"Em temo que l'únic que hem fet
és despertar un gegant adormit
i omplir-lo d'una resolució terrible"

ISOROKU YAMAMOTO

Gran almirall de la flota imperial japonesa
després de l'atac a Pearl Harbour

Sens dubte, un dels fets històrics més determinants del segle XX, i probablement de tota la història, és la Segona Guerra Mundial. El conflicte armat enfronta les potències aliades contra les potències de l'Eix entre 1939 i 1945 i té unes conseqüències que fins al moment havien resultat inimaginables: suposa la mort de prop de 60 milions de persones, aproximadament el 2% de la població mundial, amb una majoria de víctimes civils. S'hi veuen involucrats més de 70 països repartits pels cinc continents, tot i que els teatres principals de la lluita esdevenen Europa i les illes del Pacífic.

ANTONI BATLLE CUCURULL

Director de Mútua de Tàrraga

Antoni Batlle va entrar a treballar a la Mútua Patronal de Tàrraga, com a oficial de tercera, el 2 de gener de 1952. Recorda que s'hi va incorporar substituint "una baixa temporal en l'entitat". Amb la creació d'una nova secció d'incendis, com ell diu, "la Mútua va tenir el primer fill". Continuà treballant-hi dos anys més com a interí i sense adonar-se'n va quedar-s'hi molts anys més, fins que el 1980 va ser nomenat secretari general. Recorda el procés d'integració amb Mútua Manresana per l'esforç que aquesta va fer per "mantenir el llegat històric de Tàrraga, on es repetien les assemblees generals celebrades a Manresa". Com a fet destacat en l'evolució de l'entitat destaca "la creació del centre de rehabilitació, integrat en l'edifici mateix del Palau del Marquesos de la Floresta" i somriu recordant que "quan el vam veure era tan alegre que semblava un pub". De més endavant, de quan ja era director, li venen a la memòria "les èpoques de crisi per la fallida del Banc Industrial dels Pirineus, on l'entitat ingressava els diners" i la resposta dels seus clients quan se'ls demanava que no retiressin els diners que en aquella època dipositaven en les cartilles d'estalvi a termini fix, només amb l'aval de la confiança; totes aquestes coses encara avui el commouen. De la situació actual es lamenta "de la pressió creixent de la Seguretat Social sobre les mútues, que ha diluït la bona tasca realitzada per moltes d'elles" i considera que el nou panorama "només pot generar pèrdues".

Formalment es considera que té el seu inici l'1 de setembre de 1939 amb la invasió per part de l'Alemanya nazi del territori polonès, tot i que alguns historiadors consideren que el veritable inici és el 7 de juliol de 1937, amb l'atac del Japó sobre la Xina. La guerra finalitza amb la capitulació japonesa el 2 de setembre de 1945, després de dues bombes atòmiques consecutives sobre les poblacions d'Hiroshima i Nagasaki. Tot i les tràgiques conseqüències del conflicte, l'esforç de guerra desenvolupat per les nacions contendents propicia un avenç vertiginós en la recerca i el desenvolupament tecnològic, industrial i de les comunicacions, uns camps en els quals s'assoleixen unes fites inimaginables només uns pocs anys abans.

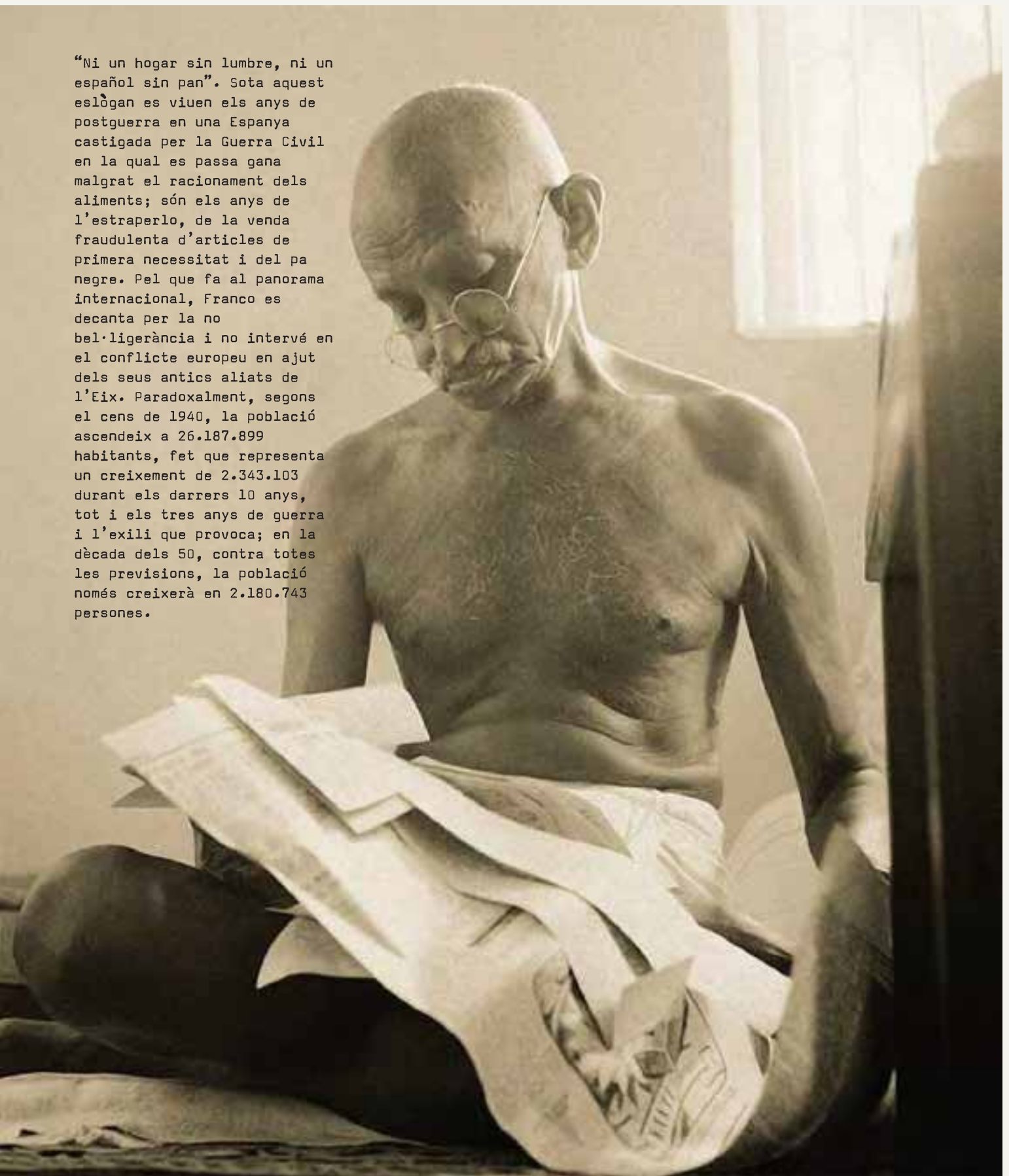
Al final del conflicte, la Societat de Nacions és substituïda per l'Organització de les Nacions Unides (ONU), encara vigent en els nostres dies, i es crea l'Aliança Atlàntica, que serà la llavor de la futura Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN) creada el 1949.

La destrucció d'Europa posiciona tanmateix els EUA i la URSS com les dues grans superpotències emergents, ja que entre les dues es reparteixen l'equilibri de poder després de la guerra. Alemanya es divideix entre la República Federal, sota la influència dels EUA, i la República Democràtica, sota control soviètic, i es dona inici així a l'anomenada Guerra Freda al voltant de l'anomenat Teló d'Acer. La debilitat exhibida pels països europeus desencadena un procés de descolonització, sota el vist-i-plau de les dues superpotències, que s'estendrà durant les dècades següents. Després de l'extermini sistemàtic patit pel poble jueu durant l'Holocaust nazi, l'any 1947 l'ONU aprova la partició de Palestina en dos estats, un de jueu i un d'àrab; tot i el rebuig de la Lliga Àrab, el 1948 es proclama la independència de l'estat d'Israel i s'inicia la primera guerra araboisraeliana. És així com es posen els fonaments d'un sagnant conflicte a l'Orient Mitjà que s'ha fet extensiu fins als nostres dies.

“Ni un hogar sin lumbre, ni un español sin pan”. Sota aquest eslògan es viuen els anys de postguerra en una Espanya castigada per la Guerra Civil en la qual es passa gana malgrat el racionament dels aliments; són els anys de l'estraperlo, de la venda fraudulenta d'articles de primera necessitat i del pa negre. Pel que fa al panorama internacional, Franco es decanta per la no bel·ligerància i no intervé en el conflicte europeu en ajut dels seus antics aliats de l'Eix. Paradoxalment, segons el cens de 1940, la població ascendeix a 26.187.899 habitants, fet que representa un creixement de 2.343.103 durant els darrers 10 anys, tot i els tres anys de guerra i l'exili que provoca; en la dècada dels 50, contra totes les previsions, la població només creixerà en 2.180.743 persones.

L'APARICIÓ DELS ANTIBIÒTICS

La mortaldat provocada pel conflicte mundial es veu esmorteïda per l'ús generalitzat de la penicil·lina, un antibiòtic descobert ja l'any 1928 pel científic escocès Alexander Fleming; en realitat havia estat una descoberta anterior del costa-riqueny Clodomiro Picado Twilight, però no l'havia patentat. La seva tasca en la recerca d'una cura per a les infeccions es veu marcada per la seva experiència com a metge militar als fronts de França durant la primera Gran Guerra europea.

El descobriment es deu a la casualitat i al natural desordre imperant al laboratori de Fleming, que s'adona dels efectes antibacterians d'una floridura originada espontàniament en una placa de petri on fa uns cultius.

Durant la Segona Guerra Mundial, l'interès dels investigadors nord-americans es centra en la penicil·lina com a mètode per emular les sulfamides de què disposava la medicina militar alemanya; d'aquesta manera s'inicia el que es coneix com l'era dels antibiòtics, que salvaran milions de vides mitjançant la seva difusió a escala mundial. Com a anècdota curiosa, resulta pintoresca l'admissió de Fleming com a membre

del Chelsea Arts Club, un club privat per a artistes, després de realitzar el que anomenen "pintures amb gèrmens" mitjançant l'ús de bacteries pigmentades que, tot i ser inicialment invisibles, sorgeixen amb intensos colors després del procés d'incubació. A Fleming se li concedeix el Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 1945, el mateix any en què es desenvolupa la vacuna contra la grip. La dècada acaba amb la creació, l'any 1948, de l'Organització Mundial de la Salut amb seu a Ginebra per iniciativa de l'ONU i la Conferència Internacional de la Salut.

La incidència de la generalització dels antibiòtics com a element terapèutic en la pràctica de la medicina té indubtables efectes sobre l'activitat mutual. Malalties que fins llavors havien resultat greus o fins i tot mortals prenen una nova dimensió pel que fa als tractaments disponibles amb la disponibilitat dels antibiòtics. La reducció del temps de recuperació dels pacients enfront de malalties d'ús comú incideix de forma significativa en els períodes de baixa dels treballadors protegits per les mútues.

JOSEP GUMÀ BARCELÓ

Sotsdirector d'Associación Mutual Layetana

La sensació que transmet Josep Gumà és la d'un home tot terreny que ha fet tot tipus de tasques i funcions des de que el 1941 va entrar a treballar a la Mútua, acompanyat pel seu pare. Des de tasques d'arxiu, passant pel que llavors s'anomenava "teneduria de llibros", fins a la comptabilitat de quan encara es registraven els jornals. Li han quedat gravades les paraules del llavors director, el senyor Casals, quan va ingressar a l'entitat: "Jo voldria que totes les persones que entressin aquí ho fessin amb l'afany de ser el director". Fruit d'aquest afany, l'any 1981 va ser nomenat sotsdirector de l'Associación Mutual Layetana. D'aquells anys recorda, sobretot, "les estretors de la postguerra, amb algunes tensions per qüestions d'ideologia política amb persones concretes"; més en l'àmbit laboral, recorda "les màquines d'escriure i de sumar durant els primers anys de la seva activitat a la mútua, tan allunyades de totes les innovacions tecnològiques que s'han anat produint amb els anys". Gumà creu que, amb la tecnologia "la gent s'ha tornat molt dependent de les noves eines". De totes les anècdotes que atresora destaquen les que recorden "l'esperit de companyonia entre els treballadors, com per exemple quan es van fer equips de futbol o muntatges d'obres de teatre, o quan es va crear una petita biblioteca compartida entre els companys de feina". Institucionalment, recorda molt especialment "les celebracions del 25è i el 50è aniversari de l'entitat".

24 de setembre de 1944

És el meu aniversari i la mare m'ha regalat aquest quadern de tapes de pell. Diu que és bo que hi escrigui les coses que em passen, els pensaments que em vinguin al cap, les coses que passin a Manresa. Mai he fet una cosa així abans i no sé com me'n sortiré, ni sé ben bé què posar-hi.

Amb la Joana, la meva germana que és sis anys més petita que jo, hem anat a la plaça del General Mola, on hem estat jugant amb la colla. La Joana ha anat per terra i s'ha fet una bona esgarrinxada al braç; s'ha posat a plorar i l'he hagut d'acompanyar a casa. La mare m'ha clavat una bona esbroncada, perquè diu que jo he de vigilar la meva germana, que és més petita i pot prendre mal jugant amb ganàpies com nosaltres.

